

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 607.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245216020848/facsimile.pdf> (tilgået 17. maj 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Det Seztende Aarhundrede

bund var det netop, Papisterne benægtede, hvorved de aabenbar gjorde enten sig selv eller den Kirke og Christendom de forsvarede, en usluttelig Skam! At nu Skammen udelukkende er Papisternes, saa Kirken og Christendommen, i uopløseligt Forbund baade med det guddommelige og menneskelige Liv, vil gienneemgaae Nyaarstidens Skiærsild ligesaa uskadt, som de gienneemgik Middelalderens, og udgaae forklarede deraf, det har vist nok Protestanterne hidtil langt mere dristig paastaaet end gyldig bevist, men det er ogsaa Noget, det maa overlades til Kirken og Christendommen selv at bevise, saa hvad Protestanterne i denne Henseende maae rødmø over, er kun de Baand, de selv, tvertimod deres egne Grundsaetninger, har lagt paa Aandens og Ordets kirkelige Frihed.

Naar vi derfor, ved at betragte Reformationen i Storbritannien og Nederlandene, som nu kræver vor Opmærksomhed, hvert Øieblik maae ryste paa Hovedet over de Midler, man paa begge Sider anvendte, til hvad man kaldte den sande Christendoms Forsvar og Udbredelse, da skal det trøste os, at det dog netop var i Engeland og Holland, [at] Menneskelivet, ved Hjælp af Reformationen, i det Hele tilkæmpede sig den tabte Frihed, uden hvilken der ligesaa lidt kan føres gyldige Beviser for en Aabenbarings Sandhed, som der kan times ægte Oplysning om Menneske-Naturen, dens Træng og Lyder, en Oplysning, der dog til Menneske-Artens [skægtens] hensigtsmæssige Udvikling og Uddannelse er i Nyaarstiden aldeles nødvendig.

Uagtet nu den sydlige Deel af Stor-Øen i alle Maader har langt mere verdenshistorisk Vigtighed end den Nordlige, maae vi dog her begynde med Skotland, hvor baade den Franske Indflydelse i det Hele var umiskienkelig, og hvor Calvinismen lige indtil denne Dag har fundet de nidkiereste Tilhængere og, udenfor Genf, vundet friest Spillerum; thi vel er ingen af Delene i sig selv særdeles mærkværdigt, men har dog, ved Skotlands Forbindelse med Engeland, faaet en historisk Indflydelse, der ingenlunde maa oversees.

I Middelalderens Historie*) har vi seet, hvilket alvorligt Forsøg, Edvard den Første (Langbeen) alt i det Trettende Aarhundrede gjorde paa at lægge Skotland under Engeland, men ogsaa seet, hvor aldeles det mislykkedes, da Lavlæn-

*) Middelalderens Historie S. 597—601. [Her S. 307—10.]

Det Sættende Aarhundrede

derne reiste sig under Robert Bruus og vandt en afgjørende Seier ved Bannakborn, samme Aar (1307) som Schweitser-Friheden forskriver sig fra, og kan vi ikke endnu forklare os dette mærkelige Sammentraf, saa kan vi dog være vis paa, det er ikke tilfældigt, og giætte neppe feil ved at forudsætte gammel Slægtskab mellem de Skotske Lavvændere, de Schweitseriske Skovboer og Svenskerne, som Alle i det Fjortende Aarhundrede fornye deres Mynt.

Med Bruces Dattersøn, Robert, kom Stuarterne paa den Skotske Throne, som de beholdt over trehundrede Aar (1370--1688), tilsidst (fra 1603) endog i Forbindelse med Englands og Irlands, men Ulykken blev dog aldrig træt af at forfølge dem, saa deres Historie vilde være et af Verdens største Sorgespil, hvis der havde været nogen ægte Storhed hos dem; men da der nu kun var store Indbildninger og sædvanlig stor Voldsomhed, parret med middelmaadige Anlæg, saa maa Verdens-Historien overlade det til Skotterne selv at udtømme sig i Ossianske Klagesange ved deres Kongegrave, og gaae irette med Skæbnen om Blodet, der oversvømmer dem!

Et Øieblik maa vi imidlertid dvæle ved den store Valplads paa Grændsen af Northumberland, endnu berømt paa hele Stor-Øen under Navn af »Floddon,* thi baade var James (Jakob) den Fjerde, som der fik sit Banesaar (1513), den mest Elskede af alle Stuarterne, hvis Moder, Margrethe fra Danmark, havde bragt Ørkenøerne og Heland til Medgift; men der faldt med ham tolv Skotske Jarler og utallige Herremænd, saa det var et Stød, den Skotske Adel aldrig forvandt*). Da denne kun alt for stridbare Adel længe havde forstyrret Landets Fred, var Tabet ved Floddon vel ikke slet saa stort for Skotland, som det synes, men det var dog et Nederlag, der spaaede Underkastelse og nødte Skotland til herefter at fire for England, som Det, siden Edvard den Tredies Tid, under stadigt Forbund med Frankerig, havde baade trodset og drillet.

Med James den Femte uddøde den Kongelige Mandslinie (1542), og hans spæde Datter, hvem han efterlod Kronen, var den ulykkelige Marie Stuart, som (1587) endte sit Liv paa Retterstedet, og blev, ved en Fæderne-Frænde, af Side-Linien (Henrik Darnley), Stam-Moder til de Stor-Britanniske Stuarter, som i dyre Domme købde verdenshistorisk Navnkundighed.

*) Webers Floddon-Slag (*the battle of Floddon Field*) S. 306—64.